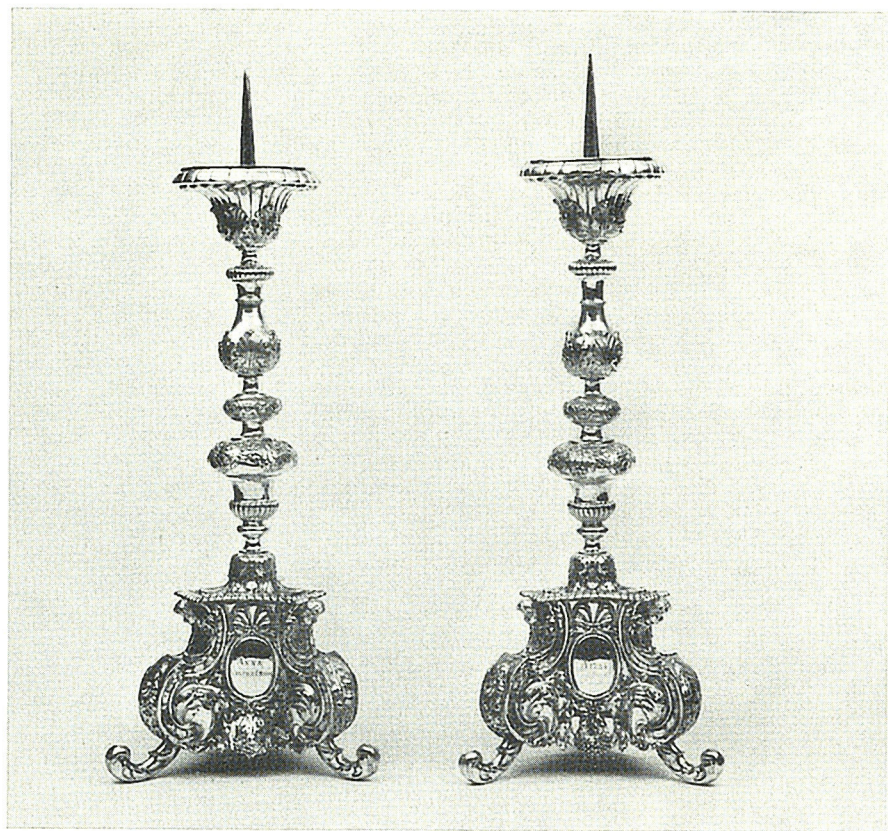

januari '69

kunstwerk van de maand

De afgebeelde kunstwerken zijn gedurende de maand januari geëxposeerd in de hal van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1. (Buslijn 2)

nicolaas verhaer

(1685—1750):

Twee altaarkandelaars,
zilver, hg. 72,6 — 1724.

Inv. nrs. 15258/15259

Reeds vanaf de vroege middeleeuwen was het een vast gebruik, bij het celebreren van de mis licht te ontsteken in de vorm van toortsen of kaarsen, die op of rondom het altaar werden opgesteld. Pas in de late middeleeuwen kwamen kandelaars, op of naast het altaar geplaatst, meer algemeen in zwang, waarbij hun aantal variëren kon van 2 tot 7 volgens de aard van de dienst. In 1570 schreef Paus Pius V het gebruik van kandelaars voor, terwijl Clemens VIII in 1600 voorschriften gaf over de aantallen. Toch bleef overal nog een grote vrijheid in deze opzichten bestaan, hoewel men meer en meer de belangrijke altaren in rijke kerken met een stel van 6 kandelaars, in passend materiaal uitgevoerd, versierde. Ondertussen had ook de kaarsenbank, een verhoging links en rechts op de altaartafel om de kandelaars op te zetten, haar vaste plaats gekregen.

Een dergelijk stel van 6 zilveren kandelaars heeft de Utrechtse zilversmid Nicolaas Verhaer in 1724 vervaardigd. Uit de in de medaillons op de voet der kandelaars ingegrifte namen van de schenkers, Jacobus Verhoeck en Anna van der Linden, mag afgeleid worden dat de kandelaars in hun opdracht bij een of andere speciale gelegenheid voor een vermoedelijk Utrechtse kerk werden besteld.

Verhaer behoorde tot de belangrijkste Utrechtse edelsmeden uit de eerste helft der 18e eeuw. Hij werd geboren te Utrecht in 1685 of 1686, als leerjongen in 1697 en als meester in 1710 ingeschreven, en voerde als meesterteken drie ruiten in een gekroond schild. Hij overleed ongehuwd op 20 april 1750 en werd begraven in de Catharijnekerk te Utrecht.

Verhaer zelf was Oud-Katholiek en behoorde tot de parochie van de H. Maria, Achter Clarenburg; hij smeedde veel kerkzilver voor zijn parochie en voor de, toen nog in de oude schuilkerk gevestigde, kathedrale kerk van St. Gertrudis, in 1928 ingericht tot Oud-Katholiek museum. De kandelaars zijn uitgevoerd in een weelderige, maar niet overdadige barokstijl. De balustervormige stam, gedecoreerd met acanthusbladeren en loofwerk, loopt uit op drie gevleugelde cherubijnenkoppen, als overgang naar de driedelige voet, die eveneens met loofwerk en acanthusblad is versierd en waartussen ovale medaillons met palmetbekroning zijn ingewerkt. Onder het medaillon met de naam Verhoeck zijn de merktekens aangebracht: grote Utrechtse keur (2 maal het stadswapen van Utrecht), jaarletter N (1724) en het meesterteken. De andere 4 kandelaars zijn geëxposeerd in de zilverzaal (zaal 5) van het Centraal Museum waar eveneens een ander belangrijk werk van Verhaer, H. Jozef met Christuskind, staat opgesteld.